

ไม้ดอกสกุลขมิ้น (ลูกผสมปทุมมา) พันธุ์พรพิศิษฐ์

ผู้ขอขึ้นทะเบียน

ชื่อ-สกุล ผู้อำนวยการศูนย์บริการการพัฒนาขยายพันธุ์ไม้ดอกไม้ผลบ้านไร่อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
(รศ.ดร.โสระยา ร่วมรังษี)
ที่อยู่ 239 (ภายในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่) ถ.ห้วยแก้ว ต.สุเทพ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50230
โทรศัพท์ 053 944 043

แหล่งที่มาและประวัติ

ศูนย์บริการการพัฒนาขยายพันธุ์ไม้ดอกไม้ผลบ้านไร่อันเนื่องมาจากพระราชดำริ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้ทำการรวบรวมพันธุ์จากแหล่งต่าง ๆ ในปี 2539 และทำการคัดเลือกต้นพันธุ์ปทุมมา ที่มีลักษณะดีมาทำการผสมพันธุ์ โดยได้ทำการผสมระหว่างปทุมมา *Curcuma alismatifolia* Gagnep. (แม่พันธุ์) กับ ปทุมมา *Curcuma alismatifolia* Gagnep. (พ่อพันธุ์) ในปี พ.ศ. 2542 และทำการคัดเลือกในปี 2547 ณ สถานีวิจัยและฝึกอบรมบ้านไร่ ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ชนิด/ประเภท ลูกผสมปทุมมา *Curcuma hybrid* ไม้ดอกไม้ประดับ

ราก อยู่ใต้ดิน มี 2 แบบ คือรากหาอาหารเกิดจากหัวเดิมมีลักษณะเป็นรากฝอย เรียกว่า fibrous roots และรากสะสมอาหารเกิดจากหัวใหม่มีขนาดใหญ่ทำหน้าที่สะสมอาหารบริเวณปลาย รากทำรากบวมพองออกเป็นตุ่มขนาดใหญ่สีขาว เรียกว่า milk stalk

หัว หัวเป็นลำต้นใต้ดิน ทำหน้าที่สะสมน้ำและอาหาร เรียกว่า เหง้า (rhizome) โดยเหง้ามีลักษณะเป็นแง่งเหมือนขิง ขนาดหัวเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 2.0–2.5 ซม. มีสีน้ำตาลอ่อน เนื้อในหัวสีขาว

ต้น ส่วนของลำต้นที่อยู่เหนือดินเป็นลำต้นเทียม (pseudostem) เกิดจากการอัดตัวกันของกาบ ใบลำต้นเทียมเกิดจากตาข้างของเหง้า ความสูงของต้นวัดจากโคนต้นถึงระดับพุ่มใบ ประมาณ 35-40 ซม. ความกว้างทรงพุ่มประมาณ 30-35 ซม.

ใบ ใบเป็นใบเดี่ยวใบแผ่กว้างใบมีขนาดใหญ่สีเขียวเข้ม แผ่นใบเรียบหนาแข็ง ใต้ใบไม่มีขน มีประมาณ 5-6 ใบ ความยาวใบประมาณ 15-20 ซม. ความกว้างของใบที่ 3 นับจากโคนต้น ประมาณ 7-8 ซม.

ดอก ดอกจริงเป็นดอกที่ไม่มีก้านดอกอยู่ในซอกของกลีบประดับ ดอกจริงมีกลีบเลี้ยง 1 กลีบ กลีบดอก 2 กลีบ กลีบดอก 1 กลีบเปลี่ยนรูปเป็นปาก กลีบดอกสีขาว ปากม่วงโคนปากเหลือง ดอกจริงมีขนาด 1.7 x 3.9 ซม. โคนกลีบดอกและกลีบเลี้ยงเชื่อมกันเป็นรูปกรวย

ช่อดอก ลักษณะช่อดอกเป็นแบบช่อแน่น (compact spike) ประกอบด้วยกลีบของใบประดับ (bract) เวียนซ้อนกันเกิดเป็นช่อทรงกระบอกโดยโคนของกลีบประดับจะเชื่อมกันเกิดเป็นถ้วยขึ้น ตำแหน่งช่อดอกเกิดขึ้นที่โคนของใบสุดท้าย ช่อดอกยาวตรง โดยช่อดอกมีขนาดประมาณ 12 x 17 ซม. กลีบประดับส่วนบน เรียกว่า coma bract มีลักษณะคล้ายหอกสีขาวปลายกลีบประดับแหลมฉาบเขียวแต้มแดง กลีบค่อนข้างหนา มีประมาณ 12-14 กลีบ กลีบประดับส่วนล่าง เรียกว่า main bract มีลักษณะเป็นรูปวงกลมปลายกลีบประดับเกือบกลมสีเขียวอมเหลือง มีประมาณ 11-13 กลีบ ความสูงช่อดอกระดับดินประมาณ 50-60 ซม. ก้านดอกยาวตรงและแข็งแรงความยาวประมาณ 40-45 ซม. เส้นผ่าศูนย์กลางก้านดอกประมาณ 0.8 ซม.

ผล/ฝัก/เมล็ด ติดฝัก ฝักสีเขียวอ่อน เมล็ดสีน้ำตาล

ลักษณะอื่น ๆ

1. อายุตั้งแต่ปลูกโดยใช้หัวขนาดใหญ่ถึงออกดอก 75-90 วัน
2. การแตกหน่อใหม่ประมาณ 4-7 หน่อ/กอ

ลักษณะเด่นพิเศษ

1. กลีบประดับส่วนบนสีขาวปลายกลีบประดับฉาบเขียวหรือ Green Group 143C แต้มแดงหรือ Red Group 53B กลีบประดับส่วนล่างสีเขียวอมเหลือง หรือ Yellow-Green Group 144A โดยใช้แผ่นเทียบสี RHS colour chart (2007)
2. การใช้งานช่อดอกตัดเมื่อดอกจริงบาน ½ ของช่อดอก มีอายุการปักแจกันได้นาน 7 วัน

ไม้ดอกสกุลขมิ้น (ลูกผสมปทุมมา) พันธุ์พรพิศิษฐ์